

Konstitutionsutskottets betänkande

1976/77:43

med anledning av motioner om en översyn av vallagen m. m.

Motionsyrkandena

I motionen 1976/77:73 av herrar Torwald (c) och Bengtsson i Göteborg (c) yrkas "att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till ändringar i vallagen i enlighet med vad i motionen anförts". Förslaget syftar till förbud mot utdelning av valsedlar i anslutning till vallokal.

I motionen 1976/77:74 av herr Torwald m. fl. (c, m, fp) yrkas "att riksdagen hos regeringen begär sådan ändring av vallagen, att två postfunktionärer skall finnas tillgängliga vid särskild poströstning på vårdinrättning fr. o. m. nästkommande val".

I motionen 1976/77:75 av herr Wachtmeister i Staffanstorp (m) yrkas "att riksdagen beslutar att vallokal skall hållas öppen för röstning mellan kl. 08.00 och 20.00".

I motionen 1976/77:233 av herr Ollén (m) yrkas "att riksdagen antar följande

Lag om ändring i vallagen

Häriigenom föreskrives att 9 kap. 1 § vallagen (1972:620) skall erhålla följande ändrade lydelse:

9 kap.

1 §. Vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 8 och 20. Centrala valmyndigheten får bestämma att vallokalen i visst distrikt skall vara öppen för röstning kortare tid än nu sagts, om det kan antagas att väljarna likväl har tillfredsställande möjligheter att utöva sin rösträtt."

I motionen 1976/77:306 av herr Andersson i Gamleby m. fl. (s) yrkas "att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om sådan ändring i vallagen att enskild medborgares namn bättre än för närvarande skyddas mot missbruk i samband med upprättande av valsedlar".

I motionen 1976/77:308 av herr Johansson i Trollhättan (s) yrkas "att riksdagen hos regeringen begär en omprövning av 14 kap. 4 § vallagen, andra ogiltighetsanledningen".

I motionen 1976/77:432 av herr Gustavsson i Ängelholm m. fl. (s) yrkas "att riksdagen hos regeringen anholder om sådan ändring av vallagen 9 kap. 1 § att den erhåller följande lydelse: Vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 08.00 och 20.00."

I motionen 1976/77:438 av herrar Sundgren (s) och Göransson (s) yrkas "att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas så att politiska partier och kommuner kan få en förbättrad service i form av kommunvis redovisade valresultat för samtliga val".

I motionen 1976/77:564 av fru Ahrlund (fp) yrkas "att riksdagen beslutar om följande tillägg till 9 kap. 6 § vallagen: Lokalerna skall vara lätt tillgängliga för personer vilkas rörelseförmåga och orienteringsförmåga är nedsatt till följd av ålder, handikapp eller sjukdom."

I motionen 1976/77:569 av fru Ekelund m. fl. (c) yrkas "att riksdagen beslutar begränsa vallokalernas öppethållande".

I motionen 1976/77:578 av herrar Kristiansson (c) och Korpås (c) yrkas "1. att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning och förslag om skärpta bestämmelser i vad gäller s. k. ombudsröstning, 2. att riksdagen beslutar att vallängd efter förrättat val skall vara skyddad för insyn".

I motionen 1976/77:998 av herr Boo m. fl. (c) yrkas "att riksdagen hos regeringen begär en översyn av vallagen i enlighet med vad som anförts i motionen".

I motionen 1976/77:1005 av herr Wachtmeister i Staffanstorp (m) yrkas "att riksdagen hos regeringen begär förslag till begränsning av kostnadsfria valsedlar i enlighet med vad som anförts i motionen".

De i motionerna behandlade frågorna redovisas avsnittsvis under olika rubriker.

Ang. den fria nomineringsrätten

I motionen 1976/77:306 framhålls bl. a. att det finns exempel på s. k. piratlistor där kandidater tillhörande olika partier förts samman under en särskild beteckning. Detta har vållat förvirring och irritation bland väljarna. Enligt motionärerna bör problemet med missbruket av den fria nomineringsrätten och det uppenbart otillräckliga skyddet mot missbruk av registrerad partibeteckning tas upp till förnyad prövning. Utgångspunkten bör vara att i möjligaste mån skydda den enskilde medborgaren mot att hans eller hennes namn utan tillåtelse förs upp på en valsedel vid allmänna val.

De nuvarande reglerna för registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater återfinns i vallagens femte kapitel. Bestämmelserna fick sin huvudsakliga utformning genom beslut av 1972 års riksdag (prop. 1972:105, KU 1972:49).

Departementschefen anförde (prop. 1972:105, s. 110–111) beträffande nomineringsrätten bl. a. följande:

Som framhållits i det föregående är det en bärande princip i vårt nuvarande valsystem att nomineringsrätten är fri. Någon officiell kandidatur eller obligatorisk registrering av partier förekommer inte. Väljaren kan på sin valsedel använda sig av vilken partibeteckning han vill och ta upp vilken kandidat han önskar. En sådan ordning medför risk för illojal användning av partibeteckning. För att motverka denna risk finns för riksdagsvalet regler som gör det möjligt för ett parti att få sin partibeteckning registrerad (jfr 54 § ValL). Skyddet mot illojal användning av en registrerad beteckning åstadkoms på så sätt att vederbörande parti i varje riksdagsvalkrets kan anmäla ett

visst antal kandidater. Valsedel som upptar registrerad partibeteckning måste som första namn ha namnet på anmäld kandidat. Om så inte är fallet, tillgodoräknas visserligen partiet valsedeln men alla namn på den anses vara obefintliga (jfr 56 § 1 mom. och 59 § ValL).

Att den fria nomineringsrätten, som internationellt sett är en ovanlig företeelse, utgör ett värdefullt inslag i vårt valsystem har framhållits från olika håll under remissbehandlingen av VTU:s senaste betänkande och under den diskussion som detta har föranlett. Enligt min mening finns det inte någon anledning att nu gå ifrån principen att väljarna skall ha rätt att på valsedel ta upp vilka kandidater de vill under vilken partibeteckning som helst. Däremot bör när vallagstiftningen nu ses över – i enlighet med vad riksdagen uttalade år 1966 – till övervägande tas upp de nuvarande reglerna om skydd mot den risk för illojal användning av partibeteckning som den fria nomineringsrätten inrymmer.

Begränsning av antalet kostnadsfria valsedlar

I motionen 1976/77:1005 framhålls bl. a. att vid de allmänna valen 1976 trycktes omkring 550 miljoner valsedlar, varav statsverket bekostat den övervägande delen. Motionären anser att det måste betecknas som slöseri med statsmedel att trycka så många valsedlar att blott 3 % kommer till användning. Motionären anser att det borde räcka med att statsverket bekostar valsedlar motsvarande tre gånger antalet röstberättigade mot f. n. fem gånger. Särskilda regler föreslås för fall där parti går fram med mer än en lista.

Bestämmelser om valsedlar finns i 6 kap. 5 § vallagen, som har följande lydelse:

I fråga om parti, som deltagar i riksdagsval och som vid det senaste riksdagsvalet fått eller vid det förestående valet får mer än 2,5 procent av rösterna i hela landet, svarar statsverket för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar fem gånger antalet röstberättigade i valkretsen. Vad som sagts nu gäller även parti som utan att ha uppnått den angivna röstandelen är eller genom det förestående valet blir representerat i riksdagen.

I fråga om parti, som deltagar i val av landstingsmän eller kommunfullmäktige och som är eller genom det förestående valet blir representerat i den församling valet gäller, svarar statsverket för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar fem gånger antalet röstberättigade i valet.

I propositionen 1972:105 föreslogs att i avbidan på ställningstagandet till partistödsutredningens förslag (SOU 1972:62) den tidigare vid 1970 års val gällande ordningen skulle behållas. Denna tidigare ordning innebar att endast partier som blivit representerade skulle få rätt till kostnadsfria valsedlar. I propositionen föreslogs vidare att sådana skulle erhållas till ett antal som motsvarade fyra gånger antalet röstberättigade i valkretsen.

I en motion (1972:1740, c) föreslogs att den fria valsedelskvoten skulle uppgå till fem gånger antalet röstberättigade och att tilldelning skulle ske även

till partier som fått minst 2,5 % av rösterna vid riksdagsval. Utskottet tillstyrkte motionens förslag (KU 1972:49). Riksdagen följde utskottet.

Om förbud mot utdelning av valsedlar i anslutning till vallokal

I motionen 1976/77:73 anför bl. a. att det på många platser är sedvänja att partierna ställer upp med valsedelsutdelare utanför vallokalerna. Motionärerna framhåller vidare att allt fler väljare uttalat sitt missnöje med förekomsten av valsedelsutdelare. Särskilt invandrare skulle känna sig irriterade över att bli "överfallna" av ett stort antal valsedelsutdelare när de är på väg in i vallokalen. Denna irritation skulle ha sin grund i att det i de länder invandrarna kommer ifrån är förbjudet för partifunktionärer att uppehålla sig utanför vallokalerna. Motionärerna finner det angeläget att överväga att genom lagändring avskaffa rätten att utdela valsedlar i omedelbar anslutning till vallokalerna. Det bör åligga valnämnden att hålla valsedlar för samtliga partier tillgängliga i anslutning till vallokalen. Härigenom skulle antalet valsedlar kunna reduceras betydligt, vilket skulle innebära avsevärda samhälleliga besparingar och en bättre hushållning med papper.

I 6 kap. 9 § vallagen föreskrivs att i lokal där röstning äger rum väljarna skall ha tillgång dels till valsedlar som försetts med parti- och valbeteckning för parti som vid det senaste riksdagsvalet fått mer än 2,5 % av rösterna i hela landet, dels blanketter till valsedlar. Riksskatteverket (RSV) skall i egenskap av central valmyndighet tillhandahålla partimarkerade valsedlar. I 8 kap. vallagen återfinns allmänna bestämmelser om röstningen. I 10 § föreskrivs att röstning äger rum inför öppna dörrar samt att det i vallokalen skall finnas avskilda platser där väljarna utan insyn kan lägga in sina valsedlar i valkuvert. Frågor om ordning i eller vid vallokal behandlas i 11 §, vari sägs att "den som uppehåller sig i röstningslokalen eller utrymme därintill är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter som valförrättare eller röstmottagare meddelar för att trygga röstningens genomförande". Vidare finns regler som syftar till att skydda väljarna mot påverkan i anslutning till valakten genom föreskriften: "Tal får ej hållas i röstningslokal eller i anslutande utrymme. Ej heller får tryckta eller skrivna upprop sättas upp eller delas ut till väljarna på sådan plats."

Om röstning genom bud och biträde vid poströstning på vårdinrättning

I motionen 1976/77:578 (punkten 1) anför att sekretessen beträffande politisk tillhörighet för medborgare som så önskar är en förutsättning för en fri och fullvärdig demokrati. I motionen sägs att den på senare tid utökade möjligheten för ombudsrostning, där också s. k. vårdare får ombesörja röstning för icke anhörig, föranlett åtskillig kritik mot obehörig påverkan. Motionärerna förordar en skärpning såväl av begreppet vårdare som av kontrollen beträffande ombudets påverkan. Motionärerna framhåller vidare

att även frågan om en person röstat bör kunna vara en hemlighet, varför röstlängden föreslås skyddad för insyn sedan röstsammanräkningen är avslutad.

I motionen 1976/77:74 framhålls att i samband med de senaste valen har det blivit allt vanligare att särskild poströstning anordnas på sjukhus och andra vårdinrättningar söndagen före valdagen, varvid i vanliga fall en posttjänsteman åker till den aktuella vårdinrättningen och fungerar som röstmottagare. Enligt motionärerna medför denna ordning att många väljare på grund av skilda handikapp måste biträdas av vårdpersonal, vilket medför risker för valhemligheten. Enligt motionärerna hyser vissa patienter farhågor för att de skall bli trakasserade i efterhand om de inte röstar på det parti som den aktuella vårdpersonalen sympatiserar med. Mot denna bakgrund föreslås att två postfunktionärer skall finnas tillgängliga vid särskild poströstning, varvid den ene kan fungera som biträde åt väljaren.

Enligt 8 kap. 2 § vallagen skall väljaren personligen lämna sin valsedel. Beträffande möjligheterna till *röstning genom bud* (valsedelsförsändelse) finns bestämmelser i 11 kap. vallagen. Väljare som är gift får lämna valsedel genom make. Röstning genom bud, t. ex. genom vårdare och lantbrevbärare, är vidare tillåten även i andra fall under vissa förutsättningar. I 3 § är de närmare bestämmelserna införda. Paragrafen har följande lydelse:

3 § Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd eller, om han vistas utomlands, hos närmaste utlandsmyndighet där röstning äger rum, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket ej kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet eller hos utlandsmyndigheten. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran samt att något förhållande som strider mot innehållet ej är känt för dem. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne.

Valsedelsförsändelse får vara anordnad tidigast 24 dagar före valdagen. Dagen för försändelsens anordnande anges på ytterkuvertet.

Enligt 8 kap. 7 § skall valförrättaren företa vissa kontroller i de fall röstning sker genom bud (valsedelsförsändelse), bl. a. att försändelsen är i föreskrivet skick. Någon föreskrift om särskild kontroll om budet är vårdare finns inte.

Bestämmelser rörande *röstning på postanstalt m. m.* återfinns i 10 kap. vallagen. Där sägs i 1 § att röstning får ske på postanstalt inom riket från och med den tjugofjärde dagen före valdagen. Särskild postanstalt kan inrättas vid sjukhus, ålderdomshem etc., dock tidigast sjunde dagen före valdagen.

Inrättande sker i samråd mellan postverket, valnämnd och resp. anstalt. Röstmottagare i sådana fall är självfallet en postfunktionär.

Öppethållande av vallokal

I motionerna 1976/77:75, 233, 432 och 569 föreslås att tiden för öppethållande av vallokal begränsas så att vallokalerna skall stängas kl. 20 mot för närvarande kl. 21.

I de aktuella motionerna anføres som skäl för begränsningen i öppethållandet bl. a. att allt fler väljare numera poströstar före valdagen, att övervägande antalet valnämnder 1974 förordat stängning kl. 20 och att väljarnas möjligheter att snabbt få reda på valresultatet skulle öka vid tidigare stängning.

I 9 kap. 1 § vallagen föreskrivs att vallokal skall hållas öppen för röstning mellan kl. 8 och 21.

Om handikappvänliga vallokaler

I motionen 1976/77:564 föreslås mot bakgrund av att övervägande antalet väljare avger sin röst personligen i vallokal på valdagen att föreskrift tas in i vallagen av innebörd att vallokalerna skall vara lätt tillgängliga för personer vilkas rörelseförmåga och orienteringsförmåga är nedsatt till följd av ålder, handikapp eller sjukdom.

I 9 kap. 6 § vallagen föreskrivs att kommun skall tillhandahålla lämpliga vallokaler. I byggnadsstadgan finns bestämmelse om att utrymmen i byggnad i vilka allmänheten äger tillträde skall utformas så att de blir tillgängliga för personer vilkas rörelseförmåga eller orienteringsförmåga är nedsatt till följd av ålder, handikapp eller sjukdom. Ifrågavarande bestämmelse gäller utformning av nybyggnad eller ombyggnad men avser inte befintliga lokaler.

Ang. ogiltig valsedel

I motionen 1976/77:308 erinras om att vallagens bestämmelser om när valsedel skall anses ogiltig, såvitt gäller kännetecknen som blivit uppenbarligen anbragt på valsedel med avsikt, kan tolkas på olika sätt. Motionären hänvisar till beslut med anledning av överklagande 1973 till regeringsrätten och 1976 till valprövningsnämnden, varvid besvär ogillats i fall där det gällt valsedlar som varit försedda med streck, kryss osv. Sådana markeringar hade ej bedömts som kännetecknen. Motionären erinrar även om att RSV 1975 föreslagit att märkning av valsedel skulle utgå som kassationsanledning.

I motionen 1976/77:998, vari begärs en allmän översyn av vallagen, anføres att de nuvarande bestämmelserna om kassation av märkta valsedlar medfört att även valsedlar med tillskrivna ord utan anknytning till namn eller partibeteckning godkänts – även efter besvärspövning i valprövnings-

nämnden – samt sedlar försedda med streck, inramningar av namn etc. Motionärerna anser att risken är stor för att skyddet för valhemligheten kan komma att urholkas på grund av att kassationsreglerna är för svaga. Motionärerna föreslår att bestämmelserna ses över.

Bestämmelser om när valsedel är ogiltig återfinns i 14 kap. 4 § vallagen som har följande lydelse:

Valsedel är ogiltig, om den

1. saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning, eller

2. är försedd med kännetecken som uppenbarligen blivit anbragt på valsedeln med avsikt.

Finns i ett valkuvert mer än en valsedel, är valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet två eller tre valsedlar och bär alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel räknas som giltig. Uppvisar i sådant fall valsedlarna olikheter i fråga om kandidatnamn, skall namnen på sedlarna anses obefintliga.

Ang. redovisningen av valresultat

I motionen 1976/77:438 föreslås att politiska partier och kommuner får en förbättrad service i form av kommunvis redovisade valresultat för samtliga val. Motionärerna erinrar om att sammanräkningen av valresultaten syftar till att få fram vilka kandidater som är valda för de olika partierna. Om uppgift önskas om resultatet av riksdagsvalet för enskilda kommuner får man själv ta fram dessa uppgifter, vilket då det gäller större kommuner medför att resultatet i ett stort antal valdistrikt måste läggas samman. Motionärerna anser att länsstyrelserna, som har tillgång till modern datautrustning, skulle kunna förbättra servicen i valredovisningen. Detta skulle vara av värde för de politiska partierna och kommunerna.

Bestämmelser om preliminär rösträkning och slutlig sammanräkning och mandatfördelning återfinns i 13 kap. resp. 14 kap. vallagen.

Vidare har föreskrifter om rapportering av preliminärt valresultat lämnats i den särskilda valhandbok som RSV ger ut inför de allmänna valen.

Vissa frågor ang. röstlängd

I motionen 1976/77:578 anføres att i det fall en röstberättigad föredrar att ej utöva sin rösträtt bör denne vara garanterad sekretesskydd i detta hänseende. Motionärerna framhåller att det inte är ovanligt att personer som valt att avstå från att rösta ställs under särskild press inför nästa val. Motionärerna föreslår att vallängden efter valförrättning och röstsammanräkning hemligstämplas samt förvaras på länsstyrelsen för att efter hand förstöras.

Frågan om sekretesskydd för röstlängd har behandlats tidigare – 1964, 1969 och 1975 – med anledning av motioner med samma syfte som den nu föreliggande.

Utskottet anförde 1964 beträffande rättsläget bl. a. följande:

Att röstlängd är offentlig handling är ej ett uttryck allenast för den allmänna offentlighetsgrundsatsen utan även för vallagstiftningens speciella hänsyn. Denna bygger sålunda på grundprincipen, att valförrättning skall vara offentlig, med möjlighet till full insyn från allmänheten men med väl garanterat skydd för valhemligheten i dess förut angivna betydelse. Sålunda sker både röstavgivningen, den preliminära rösträkningen och den slutliga sammanräkningen inför öppna dörrar. Ett led i detta system är, att även röstlängd, som ligger till grund för valet, skall vara offentlig handling. Avsikten med dessa bestämmelser är att skapa starka garantier för förrättade vals äkthet och mot obehöriga förfaranden.

Enligt utskottets mening är det icke möjligt att på något sätt inskränka den offentlighet vid valförrättning, som tillhör vallagstiftningens grundprinciper. Såvitt möjligt fullständiga garantier måste upprätthållas mot obehöriga förfaranden. Av största vikt är även, att allmänheten hyser fullt förtroende för valförrättningens korrekthet. Det framstår därför som otänkbart, att avprickning av röstande sker i en handling, som är undandragen offentligheten. Sådan avprickning sker både under röstavgivningen och, med avseende å poströster, vid sammanräkningen. Att röstlängden även måste vara offentlig vid den preliminära rösträkningen är tydligt, då kontrollmöjligheter eljest skulle saknas.

Utskottet avstyrkte bifall till motionen. I en reservation (m, fp) föreslogs att frågan skulle bli föremål för utredning. Riksdagen följde utskottet.

Vid riksdagsbehandlingen 1969 (KU 1969:15) hänvisade utskottet till beslutet 1964 och avstyrkte då aktuellt motionsyrkande. Ett särskilt yttrande avgavs (fp, m).

Vid riksdagsbehandlingen 1975 (KU 1975:18) hänvisades till tidigare ställningstaganden och då pågående utredning rörande sekretesslagstiftning.

I motionen 1976/77:998 tas frågan upp om reglerna för uppförande av röstberättigad person i röstlängd. Motionärerna erinrar om att person som t. ex. återvunnit rösträtt i vissa fall inte kan komma utöva sin rösträtt på grund av att den röstberättigade ej varit uppförd i röstlängd. Motionärerna föreslår att bestämmelserna ses över.

Bestämmelser om röstlängd återfinns i 4 kap. vallagen. Allmän röstlängd skall upprättas årligen för varje valdistrikt av lokala skattemyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 15 juni (1 §). I längden upptas svensk medborgare som den 1 juni enligt länsstyrelsens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller 17 år. Även utlänning som varit kyrkobokförd i riket de tre åren närmast före valåret tas upp i längden. Den som den 1 juni är omyndigförklarad tas dock ej upp i längden (2 §).

Särskilda bestämmelser om granskning av, anmärkning mot och prövning av röstlängd finns i 4 kap. 3–7 §§. Bestämmelserna innebär bl. a. möjlighet för allmänheten att kontrollera uppgifter i röstlängden och att göra anmärkningar fram till den 15 juli hos länsstyrelsen.

Ang. tillhandahållandet av valsedlar

I motionen 1976/77:998 föreslås att i vallagen föreskrivs att "till valsedlar skall användas särskilda blanketter som tillhandahålles av centrala valmyndigheten". Motionärerna hänvisar till ställningstagande i valprovsningsnämnden med anledning av besvär över kommunfullmäktigeval 1976 vid vilket förekommit valsedlar som icke tillhandahållits genom centrala valmyndigheten men som i övrigt i stort motsvarat vallagens föreskrifter om valsedlars utseende. Nämnden fann inte anledning att ogiltigförklara ifrågasvarande valsedlar. Motionärerna anser att bestämmelserna bör ses över.

Bestämmelser om valsedlar återfinns i 6 kap. vallagen. I 1 § föreskrivs att till valsedlar skall användas särskilda blanketter som tillhandahålles av centrala valmyndigheten. I 2 § ges närmare föreskrifter om valsedlarna, bl. a. att de skall vara lika till storlek, material och färg. I 14 kap. 4 § vallagen finns bestämmelser om när valsedel skall anses ogiltig. Det förhållande att till valsedel använts blankett som inte tillhandahållits av riksskatteverket nämns inte bland ogiltighetsanledningarna.

Vissa övriga frågor

I motionen 1976/77:998 vari som nämnts begärs en allmän översyn av vallagen har utöver vad tidigare sagts tagits upp frågor rörande offentlighet vid preliminär sammanräkning i vallokal och valprovsningsnämndens befogenheter gentemot statliga och kommunala myndigheter m. m. Enligt motionen bör översynen göras mot bakgrund av vid valet 1976 vunna erfarenheter.

Pågående översyn genom RSV

Efter 1973 års val anmälde RSV till regeringen att erfarenheterna från 1973 års val borde läggas till grund för vissa förbättringar i valförfarandet. En särskild utredning kom till stånd efter samråd med justitiedepartementet, och RSV:s förslag lades i vissa delar till grund för propositionen 1975:27 med förslag till ändringar i vallagen (se KU 1975:18).

Enligt inhämtade uppgifter har RSV med anledning av erfarenheterna av 1976 års val påbörjat en utredning. RSV genomförde under senhösten 1976 en genomgång med samtliga länsstyrelser och ett stort antal kommuner/valnämnder av erfarenheterna från valet. Den av RSV igångsatta utredningen kan komma att beröra frågor som aktualiserats av vissa nu aktuella motioner.

Utskottet

Den nu gällande vallagen (1972:620) tillämpades första gången vid 1973 års allmänna val. Mot bakgrund av erfarenheterna från dessa val företogs vissa

ändringar i vallagen (se KU 1975:18), vilka kom att gälla vid valen förra året. Inför de senaste valen meddelade RSV i egenskap av central valmyndighet en rad anvisningar i syfte att underlätta ett enhetligt valförfarande. Genom RSV:s försorg skedde vidare en omfattande informationsverksamhet och utbildning av bl. a. valförrättare.

Inom RSV pågår olika undersökningar om hur vallagen fungerade vid 1976 års val. En rad frågor om valförfarandet m. m. har i anslutning till dessa val prövats av den av riksdagen utsedda valprövningsnämnden som inrättades i samband med 1974 års författningsreform och som ersatt regeringsrätten som högsta instans i valprövningsfrågor. I de nu aktuella motionerna har tagits upp åtskilliga spörsmål som enligt utskottet har stort intresse för valförfarandets framtida utformning.

Utan ställningstagande i sak till de olika motionerna föreslår utskottet att en översyn av vallagen kommer till stånd i likhet med vad som skedde efter 1973 års val. Denna översyn bör kunna omfatta hela regelsystemet och ske mot bakgrund av erfarenheterna från de senaste valen. Utskottet förordar att en särskild utredning med representanter för de politiska partierna tillkallas för ändamålet.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionerna 1976/77:73, 1976/77:74, 1976/77:75, 1976/77:233, 1976/77:306, 1976/77:308, 1976/77:432, 1976/77:438, 1976/77:564, 1976/77:569, 1976/77:578, 1976/77:998 och 1976/77:1005 hos regeringen begär att en särskild utredning tillsätts för en allmän översyn av vallagen i enlighet med vad utskottet anfört.

Stockholm den 21 april 1977

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: herrar Boo (c), Johansson i Trollhättan (s), Björck i Nässjö (m), Mossberg (s), Svensson i Eskilstuna (s), Nordin (c), Karlsson i Malung (s), Schött (m), Gustafsson i Ronneby (s), Kindbom (c), Nyquist (s), fru Hammarbacken (c), herr Eliasson (c), fru Cederqvist (s) och herr Tarschys (fp).